

Баъд аз мавчи шадиди эътирозҳо, ки дар даймохи соли гузашта саросари ЧИЭ-ро тӯли
к
ариб як мо
х
фаро гирифта буд, дигарбора ин амво
ч
аз ну
к
оти мухталифи ин кишвар шур
ӯ
ъ ба талотум мекунанд ва б
ӯ
и т
ӯ
фонро дар тамоми фазои Эрон интишор меди
х
анд.

Дар наворҳои видеоии расонаҳои хабарии бурунмарзӣ метавон дид, ки чӣ гуна тазохурк
унандагон худрав
х
ои пулиси
Ч
ИЭ ва бино
х
ои сохтор
х
ои давлатии онро оташ мезананд. Дар ша
х
ристони Аб
х
ари остони Зан
ч
он - дар шимоли Эрон тазо
х
уркунандагон ба нишони эътироз акс
х
ои бузурги Саид Алии Хоманайро оташ мезаданд, ки ин падида бозтоби муҳолифати
ч
иддии сиёс
й
ва талош барои аз бунёд барандохтани режими диниву маз

х
аби худкома дар Эрон аст. Тиб
к
и гузориш
х
о дар ша
х
ри Арок - дар маркази Эрон тазо
х
уркунандагон ба пойго
х
и созмони “Баси
ч
”, ки сохторе ниманизом
й
буда, пиёдакунандаи а
х
дофу барнома
х
ои
Х
укумати маз
х
аб
й
ва чашму г
ӯ
ши Сипо
х
и посдорон дар байни
ч
омеаи эрон
й
аст,
х
у
ч
ум карда бинои онро оташ заданд.
Х
амчунин дар пойтахти Эрон – ша
х
ри Те
х
рон низ теъдоди зиёди муътаризон
ч
амъ омада алай

х
и режими ислом
й
сару садо баланд мекунанд.

Дар ибтидо ин эътирозҳо низ чун эътирозҳои даймоҳи ЧИЭ зохиран дар иртибот ба
вазъи мушкили и КТисод
иву и Ч
тимо
й
ва фасоди идор
й
дар кишвар ба ву
ч
уд омаданд, аммо ба тадри
ч
тобиши сиёс
й
гирифтан ва муътаризон дигар на исло
х
и вазъияти давлат, балки куллан барандозии режими охундиро та
к
озо мекунанд. Аз масъалагузори
х
о ва
х
атто шиор
х
ои мардум аён аст, ки он
х
о мушкилоти и
к
тисодиву и
ч
тимоии кишварро аслан ба сиёсати нодурусти хори
ч
иву дохилии
х
айати ра
х
барии
ч
ИЭ марбут доништа, ма
х

з ма
к
оми ра
х
бар
й
ва
х
аста(ядро)-и
х
укумати маз
х
абиро дар шахси Саид Алии Хомана
й
маншаъи аслии тамоми мусибат
х
ои
ч
омеаи хеш медонанд.

Дар воқеъ маҳз сиёсати хориҷии тавсеаталабонаву мочарочӯёна ва мугризонаи Чумхур
ии Исломии Эрон боис гардидааст, ки мабла

гх
ои
х
ангуфти бу
ч
а ва захира
х
ои фаровони табиӣ ин кишвар на барои бе
х
дошти вазъи и
к
тисодиву и
ч
тимо
й
мардуми за
х
маткаши он, балки барои даҳолат дар умури дохилии кишвар
х
ои минта
к
а ва дастгирии гур

ӯ
хх
ои тундраву бунёдгарои ислом
й
масраф шаванд. Бидуни шак маншаъи мушкилоти и
к
тисодиву и
ч
тимоии Эрон ма
х
з сиёсати з
ӯ
рг
ӯ
ёна ва тавсеаталабонаи охунд
й
аст. Ин сиёсат боиси он шудааст, ки Эрон аз с
ӯ
и баъзе кишвар
х
ои абар
к
удрати
ч
а
х
он ва шарикони минта
к
авии
к
удратманди стратегии он
х
о ба бунбасти инзивои и
ч
бории и
к
тисод
й
равона карда шавад. Дар робита ба ин та
х
рим
х
ои р
ӯ
зафзуни ра
к

ибони сиёс

й

вазъи и

к

тисодии

ч

ИЭ ба тадри

ч

хароб гардида,

х

амзамон вазъи и

ч

тимо

й

ва маишии мардumi Эрон низ беш аз пеш то

к

атфарсову та

х

аммулнопазир мешавад.

К

урби пули эрон

й

мунтазам ко

х

иш ёфта нархи тамоми анвоъи ма

х

сулот дар Эрон р

ӯ

ба афзуншав

й

дорад. Бахше аз корхона

х

ои ин кишвар бинобар мушкилоти вазъи и

к

тисод

й

и

ч

боран фаъолияти худро

к

атъ мекунанд. Теъдоди зиёде аз корго

хх

ои давлативу хусус

й

му

х

лат

х

ои т

ӯ

лон

ӣ

наметавонанд

х

атто маоши кормандони худро пардохт намоянд. Новобаста ба

х

аросафкании давлат ва ба ма

х

кама кашидану

к

атл кардани муътаризон

к

ариб

х

амар

ӯ

за дар ин ё он г

ӯ

шаву канори Эрон мардум гирди

х

амои

х

ову ро

х

паймои

х

ои эътироз

ӣ

алай

х

и

Х

укумати

Ч

ИЭ ва ни

х

од

х

ои он барпо мекунанд. Аммо новобаста ба ин

х

ама

х

олати бу
х
рон
ӣ
ва танишзои дохил
ӣ
х
айати ра
х
барии
Ч
ИЭ
х
ан
ӯ
з
х
ам да
г
да
г
а
х
ои сиёсии тавсияталабонаи худро дар хори
ч
и кишвар ва ба вижа дар Сурияву Иро
к
, Яману Лубнон ва дигар кишвар
х
ои минта
к
а пайгир
ӣ
мекунад. Он
х
о тамоми нер
ӯ
ва сарвати миллии Эронро барои амалиёт
х
ои бевосита ва бавоситаи артиши Эрон дар
к
аламрави ин давлат
х
о масраф менамоянд.
Х
амзамон дар ин кишвар

х
о гур
ӯ
хх
ои зиёди низомии ма
х
аллиро барои татби
к
и а
х
дофи ин
к
илобии худ мабла
г
гузор
й
мекунад. Дахлат дар умури дохилии кишвар
х
ои минта
к
а
ч
узъе аз на
к
ша
х
ои кори режими Эрон аст. Ба ин
к
ариб
й
дар арафаи интихоботи парлумони Иро
к
дар сар
х
ади байни ин кишвар ва Эрон расона
х
о доир ба
к
азияе навор пахш карданд, ки дар он миллион
х
о доллар мабла
г
дар дохили
к
утти
х

о аз тарафи

Ч

ИЭ ба

к

аламрави Иро

к

ворид карда мешуд.

Х

адафи ирсоли ин мабла

г

и

х

ангуфт к

ӯ

мак ба тадорукоти интихоботии номзад

х

ои иро

к

ие буд, ки гумоштағони

Ч

ИЭ буданд. Ин гуна амалкард

х

ои

к

удратталабонаву му

г

ризона ва

х

амзамон бемавриду бемав

к

еи ра

х

барияти

Ч

ИЭ дар во

к

еъ бисёр шигифтангез аст. Дар

х

олате, ки и

к

тисоди кишвари Эрон хароб шудаву мардуми эрониро аз мушкилоти и

к

тисод

й

ч

он ба лаб расидааст, охунд

х
о бидуни парво даст ба аъмоле мезананд, ки на ба му
к
аррароти шаръ
й
мутоби
к
ат мекунаду на ба мизони адлу инсоф созгор аст.

Воқеият бозгӯи он аст, ки пружаи охундии интиколи инкилоби исломӣ, ки барои он
режими Эрон тамоми сарвати миллии худро масраф карда дар

х
а
кк
и мардуми худ
ч
абр мекунад, аслан
х
атто барои тарро
х
они хеш низ
х
е
ч
нати
ч
аи
к
обили муло
х
изае надоштааст. Режими Эрон дар ростои инти
к
ол ва “экспорт”-и ин
к
илоби исломии худ
х
аргиз муваффа
к
ияти чашмгир ва мондагоре надошт. Мабла
г
гузори
х
ои
х

ангуфти ин режим барои ташкил кардани ин

к

илоб

х

ои ислом

ӣ

дар

к

аламрави давлат

х

ои минта

к

а, ки дар созмон додани баъзеи он

х

о Сипо

х

и посдорон низ бевосита иштирок кардаанд, аслан натавониста буд

х

е

ч

паёмад

х

ои устувор ва нати

ч

аи мондагоре барои Эрон ба бор оварад. Паёмад

х

ое, ки ин талош

х

ои тавсеаталабонаи режими охунд

ӣ

дошт, дар хори

ч

фа

к

ат ташанну

ч

и вазъи минта

к

а ва дар дохил тан

х

о касодии вазъи и

к

тисодии Эрон буд. Ма

х

з дар

х

амин замина феълан

х

ам сиёсати дохил

ӣ

ва

х

ам сиёсати хори

ҷ

ии

ҷ

ИЭ ба вазъи мушките дучор шудааст.

Яке аз муҳимтарин аҳдофе, ки онро Ҷумҳурии Исломии Эрон дар ростои сиёсати хориҷи
и ҳеш

х

ан

ӯ

з аз о

г

ози зу

х

ури худ сарсахтона дунболагир

ӣ

мекунад, ин содир кардани ин

к

илоби ислом

ӣ

ба хори

ҷ

ва тавсиъаи па

х

нои

ҷ

у

г

рофии ҷумҳурии ислом

ӣ

аст. Идеологъову назарияпардозони инқилоби исломии ЉИЭ ва умуман режими сиёсии
Эрон татби

к

и ин

х

адафро нисбат ба кулли а

х

дофи сиёсии давлати хеш дар авлавият гузошта, мутаассифона, тамоми и

к

тидори милл

ӣ

ва сарвати табиӣи кишвари Эронро на барои бе

х

дошти зиндагии мардуми эрон

ӣ

, балки барои

к

удратталабиву мудохила дар умури дохилии кишвар

х

ои минта

к

а ва ро

х

андозии амалиёт

х

ои низомии маз

х

абгароёна дар кишвар

х

ои

х

ам

ч

авор масраф мекунанд. Идеологҳои инқилоби исломии ЉИЭ аввалан шиъагардони

мусалмонони суннӣ ва баъдан судури инқилоби исломиро ба тамоми кишварҳои

мусулмоннишин ба миён гузошта, ахиран ташкили низомии исломии ӯғҳониро вазифаи му

х

им ва афзалиятноки давлати Эрон медонанд. Барои татби

к

и ин пружаи тавсеаталабонаи тахайюлии худ он

х

о дар кишвар

х

ои мусулмоннишини минта

к

а шабакаи террористие ба ву

ч

уд овардаанд, ки тавассути он дар

к

аламрави кишвар

х

ои дар мадди назар гирифтаи хеш

х

окимияти сиёсии мав

ч

ударо бо ро

х

и з

ӯ

ровар

й

та

г

йир додан меҳо

х

анд. Боиси таассуф аст, ки он

х

о ТТЭ

Х

НИ-ро низ яке аз

х

амин гуна абзори татби

к

и ин лои

х

аи ин

к

илобии худ медонанд.

Хадафи ҳамкориҳои режими ЧИЭ бо ТТЭ ХНИ ва ба ҳеҷ вачҳ катъи алоқа карда
натавонистани он аз таъкилоти террористии мазкур низ ма

х

з ба

х

амин

к

азия марбут аст. ТТЭ

Х

НИ чун “

Х

избулло

х

”-и Лубнон дар дасти режими

Ч

ИЭ абзорест, ки онро

х

арғиз ин режим ихтиёран ра

х
о нахо
х
ад кард.

Дар иртибот ба таҳкикоти тасдиқгардида маълум карда шудааст, ки мақомоти махсуси
Ҷ

ИЭ

х
ан
ӯ
з дар сол

х
ои 90-уми асри гузашта

х
ини шур

ӯ
ъи фаъолияти сиёсии ТТЭ

Х
НИ бо он робитаи муста

к
ими пин

х
он
й
доштаанд. ТТЭ

Х
НИ пас аз пано

х
бурдани

х
айати ро

х
барии худ дар

Ҷ
ИЭ бо ни

х
од
х
ои вижа ва

х
айати ра

х
барии ин кишвар ба таври ошкоро

х
амкориро ба ро
х
монд, ки ин равобит мутаассифона, то
х
ол бар
к
арор аст.

Боиси таассуф аст, ки дар натиҷаи аъмоли тундравонаи ТТЭ ХНИ бо дастгирии ЉИЭ
кишвари тозаисти клоли
мо ду да
х
сола
к
абл ба майдони фо
ч
еабори набарди манфиат
чӯ
ёни дохиливу хори
чӣ
табдил шуда буд. Дар ин фо
ч
еаи милл
ӣ
ва
ч
анги бародаркуш беш аз 150
х
азор
х
амватанони мо талаф шуда, Ватани азиз ба мотамсарои умум
ӣ
мубаддал гардид. Хо
ч
агии хал
к
и кишвар ба мабла
г
и бештар аз 7 млрд. доллари ИМА зарар дид. Зиёда аз 2 млн. ша
х
рвандони То
ч
икистон макони зисти худро тарк карда дар дохил ва хори

ч
и кишвар дар ба дар шуданд. Дар т
ӯ
ли сол
х
ои
ч
анги ша
х
рванд
й
ТТЭ
Х
НИ нисбат ба намояндагони миллату давлати то
ч
ик да
хх
о маротиба амал
х
ои террорист
й
ва с
ӯ
и
к
асд
х
о ан
ч
ом дод ва боиси марги
х
азорон нафар гардид. Аксари ин
х
амватанони ма
к
тули мо афроди бегуно
х
е буданд, ки бо дасисаи исломгароёни беислом
к
урбон шуданд.
Х
азорон нафари дигар дар паи ин сиёсатбози
х
ои ислом
й
ятиму бепарастор ва беҳонумону фирор

й
гардиданд. Дар ин росто метавон сад
х
о са
х
на
х
ои да
х
шатбори
к
атлу куштори
х
амватанони бегуно
х
ро ба дасти афроди ифротиву тундгарои ислом
й
ёдовар шуд, ки
х
атто баъд аз тасвиби Созишномаи сул
х
у ва
х
дати милл
й
ба амал омада буданд.

Бо назардошти мавқеъгириҳои худхоҳона ва ҳамзамон худписандонаи ЧИЭ нисбат ба Ч
Т
х
атто коршиносони эрон
й
низ бар он назаранд, ки дар ростои
х
алли мушкилоти мав
ч
уда байни
Ч
ум
х
урии То
ч
икистон ва
Ч

ум
х
урии Исломии Эрон
х
айати ра
х
барии ин кишвар
х
аргиз аз тавтиаангезии худ даст кашидан
й
нестанд. Ин маъниро аз из
х
ори назари инти
к
одии сафири пешини
ч
ум
х
урии Исломии Эрон дар То
ч
икистон Алиас
г
ари Шеърд
ӯ
ст, ки р
ӯ
зи 23-юми апрели соли равон дар су
х
бат бо пойго
х
и хабар
й
-та
х
лилии “Фарор
ӯ
” нисбат ба сиёсат
х
ои нодурусти кишвараш ироа кардааст, метавон дарёфт. Дипломати эрон
й
дар ин бора ба хабарнигори пойго
х
и “Фарор
ӯ
” гуфтааст, ки иддаои
х

имояти Эрон аз амалиёти террорист

ӣ

дар То

ҷ

икистон ба

к

абл аз давраи маъмурияти сафирии

ӯ

марбут аст. “Ин

х

ам дар ростии с

ӯ

итафо

х

ум

х

ои ба ву

ҷ

удода байни Эрон ва То

ҷ

икистон аст, ки албатта

Эрон барои рафъи ин с

ӯ

итафо

х

ум

х

о гоме

ҷ

идд

ӣ

барнамедорад

”, - афзудааст

ӯ

.

Феълан метавон мушохида кард, ки баъзе аз сиёсатмадорон ва коршиносони сиёсии ЧИ

Э ба хоҳири бузург

ҷ

илва додани сояи нуфузи кишвари худ ма

г

рурона из

х

ор медоранд, ки

Ч
Т кишвари к
ӯ
чаку камзарфият аст ва аз ин р
ӯ
Ч
ИЭ барои ро
х
андозии сиёсати хеш дар Осиёи Марказ
ӣ
бидуни тава
ҷҷ
у
х
ба То
ҷ
икистон низ метавонад фаъолияти густурдае дошта бошад. Ин коршиносон иддао
мекунанд, ки г
ӯ
ё
Ч
ИЭ
х
е
ҷ
манфиат ва
г
арази сиёсие бо То
ҷ
икистон надорад. Агар дар во
к
еъ чунин бошад, пас чаро
Ч
ИЭ аз як
х
изби дар
Ч
ум
х
урии То
ҷ
икистон мамнуъшудаи террористӣ ин
к
адар бо
х
ассосият

х
имоят мекунад?

Пойгоҳҳои иттилоотии ЧИЭ дар асоси таҳлилҳои мугризонаи худ иддао мекунад, ки тира шудани фазои равобит ва муносибат

х
ои То
ч
иқистону Эрон аслан барномаи
к
аблан тарро
х
ишудаи афрод ва ни
х
од
х
ои муайяни
ч
ум
х
урии То
ч
иқистон аст, ки та
х
ти таъсири давлат
х
ои араб
й
ва ба вижа Арабистони Сауд
й
сурат гирифтааст ва дар ин замина
ч
ониби То
ч
иқистон аз ТТЭ
Х
НИ
х
амчун абзори итти
х
ом бар алай
х
и
ч

ИЭ истифода мекунад.

Ин иддаои пойгоҳҳои иттилоотии ЧИЭ ба хоҳири пардапӯш кардани воқеияти
фаъолияти муштараки ТТЭ

Х

НИ ва

Ч

ИЭ интишор дода мешавад ва ба

ч

уз та

х

рифи во

к

еият чизи дигаре нест. Аммо во

к

еият он аст, ки феълан низ ЉИЭ ТТЭ

Х

НИ-ро дастгирӣ мекунад ва ба ин васила барои тафриқаангезиву даргир кардани
љомеаи мо омода будани худро ошкоро нишон медиҳад. Оё аз ҷониби ЉИЭ чунин
муносибат кардан нисбат ба давлат ва миллати тоҷик шоиста аст? Оё ЉИЭ

х

а

кк

и чунин даҳолатро дар умури дохилии кишвари мо дорад?

Вақти он аст, ки сиёсатмадорони Эрон омили аслии номуваффақии сиёсати хориҷии
кишвари худро дар ростои таъкими мавқеъ ва густариши нуфузи хеш дар Осиёи
Миёна ва Афғонистон шиносо

й

кунанд. Он

х

о бояд бидонанд, ки чаро ЉИЭ дар ин минта

к

а бо вуљуди доштани имконоти зиёд ва заминаҳои мусоиди таърихиву фар

х

анг

й

барои та

к

кими

ч

ойго

х
и худ на фақат муваффақ намешавад, балки ба мушкилот дучор мегарданд ва тадриҷан нуфузи сиёсиву мав

к
еи иқтисодии бадастовардаашро аз даст медиҳанд? Коршиносони эрон

ӣ
дар ин росто набояд вонамуд кунанд, ки омилҳои заъфи нуфузи Эрон дар минтақаи мазкур аслан ба таъсиргузориҳои рақибони манфиатлўяшон марбут аст. Омили аслии қоишаи эътибори Эрон дар ин минта

к
а марбут ба сиёсати мазнабмевари он аст.

Ин сиёсатҳои тавсеаталабона ва ифротгароёнаи Эрон бархилофи тасаввур ва интизороти хайати раҳбарии ин кишвар на омили густариши нуфузу афзоиши ма хубияти ЧИЭ дар минтақа, балки боиси эронхарос

ӣ
ва танаффурӣ мардумони кишвар

х
оё шудааст, ки ни

х
од

х
ои давлатии

ҷ
ИЭ дар

к
аламрави он

х
о
ҷ

анг

х
ои сард ва гармро ро

х
андоз

ӣ
мекунанд.

ҷ
ИЭ бо ин сиёсати худзо

х
иран ноҳудого

х
она, вале мо

х

иятан ого

х

она он кореро ан

ч

ом меди

х

ад, ки г

ӯ

ё бо он мухолиф аст ва барои татби

к

и пружае талош мекунад, ки манзури ра

к

ибонаш аст, яъне аз бунёд мутазалзил кардани олами ислом ва ду

к

утба кардани он. Сиёсате, ки

ч

ИЭ аз замони зу

х

ури худ дар минта

к

а ва умуман

х

авзаи давлат

х

ои ислом

й

ро

х

андоз

й

мекунад ба

ч

уз тафри

к

аангезиву нифо

к

ва танишу чолиш

х

о чизи дигаре дар байни муслмонон ба бор намеорад. Бо та

х

лили чунин ро

х

кори му

г

ризонаву розомези

ч

ИЭ го

х

е ба фарзия

х

ое низ метавон бовар кард, ки зу

х

ур ва

х

узури ин режим дар минта

к

а шояд худ пружаест, ки ба воситаи тарро

х

они назарияи “э

ч

оди бу

х

рон ва мудирияти он” ро

х

андоз

й

шудааст ва рисолати ин х

ӯ

саи сиёс

й

ба

ч

уз тафри

к

аангез

й

ва

х

аросафкан

й

дар байни кишвар

х

ои ислом

й

ва ба вижа давлат

х

ои араб

й

чизи дигаре нест.

Оре, симои сиёсии Љумхурии исломии Эрон на танҳо аз дидгоњи мардумони
ғайрипорсизабони суннимазнаби минтақа, балки ҳатто дар назари порсизабони
давлатҳои ҳамлавор низ бинобар даҳлати эътиқодӣ ва таассуби мазабӣ

х

ароифкано тарсангез ба назар мерасад, аммо новобаста ба ин мардуми форсизабони
кишвар

х

ои минта

к

а агарчанде сиёсати мазабмағварӣ ӯкумати Љум

х

урии исломии Эронро намеразанд, вале нисбат ба мардуми Эрон ҳамеша хушбин
буданду настанд.

Ҳамворем, ки ҳайати раҳбарии Љумхурии исломии Эрон нисбат ба роҳкорҳои
тавсаталабонаи сиёсати хори

ч

ии худ, ки боиси ташанну

ч

и вазъи минта

к

а ва таҳриби и

к

тисоди Эронро маша

кк

ати эронӣ шудааст, та

ч

диди назар хо

х

ад қард ва иртиботи худро бо кишвар

х

ои минта

к

аву

ч

а

х

он бар мабнои

х

амдигарфа

х

м

й

ва

х

усули манофеи муштарак ба ро

х

хо

х

ад монд.

Хусрави Шерзод